

підривної, терористичної та іншої протиправної діяльності спецслужб іноземних держав на інтереси нашої держави. Вочевидь, що простим аналізом кримінальних проваджень про шпигунство, державну зраду, терористичні акти, диверсії та ін.. й статистики цих видів злочинів вже не обійтися, вони не дають змоги скласти цілісну картину, а сам об'єкт дослідження (протиправна діяльність спецслужб) не надається криміналістам у явному вигляді. Про його стан, динаміку, процеси, які відбуваються в ньому криміналісти можуть судити опосередковано. Якщо такий стан справ є припустимим для низки юридичних наук, то криміналістика, яка є наукою, що вивчає реалії права, зобов'язана дослідити закономірності, які керують функціонуванням об'єкта дослідження й інформацією, яка виникає при цьому, систему слідів протиправної діяльності.

Виходячи з того, що такі складні, замасковані й тривалі за часом злочинні дії у багатьох сферах суспільного життя нашої держави вчиняються структурованими організаціями (спецслужбами) з розвинутим механізмом керування, виникає потреба криміналістичного аналізу їх діяльності із застосуванням такої одиниці аналізу як «складна дія». Використання такої одиниці аналізу дасть змогу («пов'язувати» в єдину картину окремі, задавалось би далекі одна від іншої дії у різноманітних сферах соціуму, визначати місце локалізації слідової інформації й фіксувати її.

Список використаних джерел

1. Про контррозвідувальну діяльність : Закон від 26.12.2002 № 374-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/374-15>.

Дрозд Валентина Георгіївна,

начальник 3-го НДВ НДЛ проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства ДНДІ МВС України, доктор юридичних наук, професор;

Гаврилюк Людмила Володимирівна,

старший науковий співробітник 1-го НДВ НДЛ проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства ДНДІ МВС України, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ПРАЦІВНИКАМИ ІНШИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Унормований на сьогодні в Кримінальному процесуальному кодексі України(далі – КПК України) порядок початку досудового розслідування фактично скасував так звану «дослідчу перевірку» за заявами та повідомленнями про вчинення кримінального

правопорушення. Оскільки, відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) і розпочати розслідування. Тобто, слідчому фактично надається всього 24 години на перевірку інформації по заяві чи повідомленню про кримінальне правопорушення до внесення відомостей до ЄРДР. Що, на нашу думку, ускладнює об'єктивно оцінити зібрані матеріали, які містять інформацію про вчинення кримінального правопорушення до початку досудового розслідування. Що може призвести до передчасного внесення або необґрунтованого не внесення до ЄРДР відомостей про вчинені кримінальні правопорушення.

У зв'язку з чим взаємодія слідчого з працівниками інших підрозділів Національної поліції при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них набуло особливого значення.

Згідно із законодавством України, прийняття заяв (повідомлень) про кримінальні правопорушення, незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особи заявника, орган (підрозділ) поліції до якого надійшла така інформація здійснює цілодобово, безперервно та невідкладно.

Джерелом інформації про кримінальні правопорушення та інші події є: заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особи, уповноваженої на здійснення досудового розслідування, або службової особи, уповноваженої на прийняття та реєстрацію заяв (повідомлень); самостійно виявлені слідчим або іншою посадовою особою органу поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення; повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час учинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення та інше.

Якщо особа особисто звертається до органу (підрозділу) або його посадових осіб, уповноважених на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, ними приймається відповідна заява або складається протокол прийняття усної заяви про вчинене кримінальне правопорушення. Про надходження до органу, підрозділу поліції заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення уповноважений працівник чергової частини зобов'язаний негайно доповісти керівникові органу досудового розслідування, який визначає слідчого, що здійснюватиме досудове розслідування, а також поінформувати керівника органу, підрозділу поліції.

Як бачимо процес прийняття, реєстрації заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення а також внесення відповідних відомостей до ЄРДР побудований на чітко визначених в нормативно-правових актах діях уповноважених службових осіб Національної поліції відповідно до покладених на них повноважень.

Крім цього, з метою виявлення, фіксації, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили до початку досудового розслідування, при чергових частинах органів Національної поліції із числа працівників поліції створюються слідчо-оперативні групи (далі – СОГ). До складу яких включаються: слідчий – старший СОГ; працівник оперативного підрозділу; інспектор – криміналіст (технік криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовою собакою.

На місці вчинення злочину кожний із членів СОГ наділений відповідними повноваженнями та обов'язками й після прибуття на місце події члени СОГ в межах компетенції з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, виявляють речові докази, тощо. Результати огляду місця події детально описуються в протоколі слідчої дії. У разі необхідності члени СОГ вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні. Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні цих кримінальних правопорушень.

Залежно від обставин та характеру вчиненого кримінального правопорушення при надходженні заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення керівник органу, підрозділу поліції зобов'язаний організувати, за необхідності, своєчасне доставляння до місця події спеціалістів інших органів, а також здійснює керівництво щодо проведення комплексу першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та з'ясування всіх обставин події. На місці події члени СОГ та інші працівники поліції діють відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС від 07.07.2017 № 575.

Досліджуючи питання поняття і суті взаємодії слідчого з експертними підрозділами, А. О. Чичиркін слушно охарактеризовує взаємодію як спільну діяльність двох і більше суб'єктів, спрямовану на досягнення єдиної мети. Однак єдина спільна мета не може бути

досягнута без вирішення певних завдань, що постають перед кожним суб'єктом. Взаємодія стає ефективною лише тоді, коли досягнення спільної мети вимагає використання засобів і можливостей, якими володіють різні служби, підрозділи і коли кожний суб'єкт окремо не може досягти цієї мети лише власними силами[1].

Резюмуючи слід зазначити, що ефективність взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими уповноваженими суб'єктами до початку досудового розслідування залежить від належного нормативно-правового врегулювання цього питання, злагоджених дій усіх суб'єктів взаємодії. Для кожного працівника поліції повинно стати за мету поєднання всіх можливих зусиль для боротьби зі злочинністю.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Чичиркін А. О. Поняття і суть взаємодії слідчого з працівниками експертних підрозділів. Криміналістичний вісник. 2015. № 1 (23). С. 58.

3. Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затв. наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.

Єфімов Микола Миколайович,

доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

НАУКОВІ ДИСПУТИ СТОСОВНО СУТНОСТІ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Будь-яка дія викликає протидію. Вказаний закон механіки є характерним для усіх суспільних явищ і процесів, у тому числі й для розслідування кримінальних правопорушень, адже зрозуміло, що у випадку умисного вчинення суспільно небезпечного діяння особа в більшості випадків не бажає бути викритою та притягнутою до відповідальності. Та й вчинення неумисних діянь у подальшому викликає у правопорушника бажання знайти можливі способи уникнення відповідальності. З огляду на зазначене, протидія розслідуванню постійно має місце у діяльності правоохоронних органів. Дане явище має свої особливості в залежності від ряду факторів. Серед них одне з характерних місць займає вид вчиненого кримінального правопорушення.

З огляду на зазначене доречно висвітлити окремі визначення досліджуваної наукової категорії. Зокрема, окремі науковці